

ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ПАВЛЕ

ДА НАМ БУДУ ЈАСНИЈА НЕКА ПИТАЊА НАШЕ ВЕРЕ

XXIV - Крајњи рок узимања хране пред Свето Причешће

ПИТАЊЕ: Будући да Свето Причешће треба примати наштину, постоји ли одређени пропис кад је увече крајњи рок за узимање хране и пића да би се сутрадан могло причестити?

ОДГОВОР: На ово питање одговор ћемо наћи у црквеним Уставима – Типицима. У њима се налази директна наредба баш о времену прекидања јела и пића уочи дана причешћа. Тај моменат одређен је примањем делића хлеба освећеног на литији недељног и празничног бденија. Ево како о томе вели рукописни Никодимов Типик манастира Дечана из 1336.-1346. године: „Трапезар же разрезајет хљеби (и) подајет братијам, и по јединому потеру (=чаши) вина, труда ради агрипније (=бденија), јако тако од зачала (=почетка) пријехом от светих отац... От тога же часа не имат никто власти испити води за причештенија ради светих и частних тајин.“¹ Исто је тако и по другим старим Типицима, на пример пергаментном Никодимовом Типику бивше Народне библиотеке у Београду бр. 6²; рукописном Типику Музеја СПЦ бр. 130³; у рукописном Типику исте библиотеке бр. 67 из 1557. и другим. Што се овде забрањује само пијење воде, а узимање јела не помиње, „да не почудиши се“, како би рекли стари писци. Само по себи разуме се да узимање јела у манастирима, изван трпезарије и одређених оброка, не долази у обзир.⁴ Узимање, пак, воде преко дана није забрањено, али после вечере обичних дана дозвољава се до повечерја. После тога, не може се више ни вода узимати.⁵ Пошто вечера, кад бива свеноћно бденије, долази између Мале вечерње и почетка бденија, то је јасно зашто се после примања благословеног хлеба говори само о забрани узимања воде, а не и јела. Да не би било никакве сумње, рукописни Типик Музеја СПЦ бр. 67 (Крушедолски) из 1574. године наређује сасвим одређено да се не може ништа окушати: „От тога часа никтоже имат област вакусити что, причештенија ради светих тајни.“ Потпуно исти пропис налазимо и у црквенословенском штампаном Типику у глави 2, Чин великија вечерњи, сијест всеношчнога бденија: В вечер же, по пријатији хљеба и вина... от тога часа да никтоже уже дерзнет вкусити потом что, причашченија ради свјатих, пречистих Христових тајин.⁶

У манастирима, дакле, то је време јасно одређено. За мирјане, у местима где се не узима бденије уочи недеље и празника, тај би моменат био вечера, која не би ишла даље од 8-9 часова увече, у које време, отприлике, бива завршетак вечерње на бденију и примање благословеног хлеба после литије. На такав закључак упућује казивање старих Типика за Литургију Велике Суботе који наређују да епископ треба да пази да се Литургија заврши у други час ноћи, то јест у 8 часова увече, а онда „бивајет благословеније хлеб обичноје“, монаси не излазе из цркве, него им се ту, у паперти, „даје сваком по четврт хлеба, красовуља вина и по 6 смокава, или урми, или сувог грожђа, или очишћених ораха, или

бадема“. После тога, свакако због сутрашње Литургије и приступања све братије Светом Причешћу, није се више јело. Потпуно исти пропис налази се и у штампаном грчком Триоду⁷, као и у црквенословенском Триоду, на крају правила Велике Суботе.⁸

Према одлуци 89. канона Шестог Васељенског сабора, да пост уочи Васкрса престаје на Велику Суботу у поноћ⁹, у изнимним случајевима могао би се тај рок узети као крајња граница за узимање воде (и хране) пред сутрашње Причешће.¹⁰ Понављамо: у изнимним случајевима.

У старо време, хлебови који су освећивани на литији бденија били су они обични који су у манастиру употребљавани у трпезарији.¹¹ Доцније, у Диатакису патријарха Филотеја одређује се да то буду онакви какве су просфоре, „из којих обичавамо чинити принос у цркви“.¹² А сада су то још мањи округли хлеччићи с печатом одозго. На сваки начин, у потреби, кад ће бити више верних у цркви, ти хлебови треба да буду већи, да би сви присутни могли добити парче овог освећеног хлеба за благослов.

Обред освећења и дељења хлебова на Великој вечерњи уствари је остатак од негдашњих агапа, на којима је храна била исто тако проста – хлеб и вино – као и ова на бденију.¹³

Црквенословенски штампани Типик вели да се обред дељења хлеба и вина на бденију врши од 1. септембра до 25. марта, а преко лета не врши „због краткоће ноћи“. Пошто су вечерња и бденије почињала по заласку сунца, свакако да би се ово окушање хране и пића померило сувише у ноћ и приближило сутрашњем причешћу, у летњем периоду, па се зато и не врши тада. Типик одређује да се благословени хлеб са литије једе „на сутрашњој трпези пре друге хране“.¹⁴

Постоји, дакле, одређени моменат од кад се не може окушати јело и пиће због сутрашњег приступа Светом Причешћу. То је време примања освећеног хлеба и вина на бденију; у изнимним случајевима поноћ уочи дана Причешћа.

Гласник, јануар 1975.

НАПОМЕНЕ:

¹ Према фотокопији професора Мирковића, Патријаршијска библиотека број 2335, док се оригинал налази у Русији.

² упореди Мансветов, Церковниј устав, Москва 1885, страница 422.

³ Велике Ремете из 1631. године.

⁴ упореди Уредба за унутрашњи и спољашњи манастирски живот, Београд, 1963, члан 49.

⁵ У манастирима у којима се, из практичних разлога, узима Повечерје у цркви одмах после Вечерње, забрана узимања воде важи после молитава „на сон грјадушчим“ (Уредба за унутрашњи и спољашњи манастирски живот, Београд, 1963, члан 49).

⁶ Види Скабаланович, Толковиј Типикон I, Кијев 1910, страница 480; Скабаланович, Толковиј Типикон II, Кијев 1910, страница 192; К. Никољскиј, Пособије к изученију устава богослуженија, Санкт Петербург 1900, страница 236.

⁷ Венеција 1882.

⁸ У црквенословенском штампаном Типику погрешно стоји: По отпустје же (литургији) исходим из цркви, уместо „не исходим“.

⁹ Никодим Милаш, Правила Православне цркве с тумачењима, Нови Сад 1895, I, страница 578.

¹⁰ упореди професор Лазар Мирковић, Литургика II, Београд 1966, страница 46.

¹¹ Мансветов, Церковниј Устав, Москва 1885, страница 199; Скабаланович, Толковиј Типикон II, Кијев 1910, страница 185.

¹² Скабаланович, Толковиј Типикон II, Кијев 1910, страница 184; Мансветов, Церковниј Устав, Москва 1885, страница 199.

¹³ Скабаланович, Толковиј Типикон II, Кијев 1910, страница 193.

¹⁴ упореди Скабаланович, Толковиј Типикон II, Кијев 1910, страница 192; Сергеј Булгаков, Настољнаја књига, Харков 1900, страница 771.

